

10–12 Yaş Danışmanlık Hizmeti Alan Çocukların Durumlarının Belirlenmesinde Resmin Önemi

10-12 Age Consulting Service Area Determination of Status of Children The Importance of the Picture

Tolga AKALIN*
Alev ÜSTÜNDAĞ**

Özet:

Bu araştırma Eskişehir Geçlik Danışmanlık ve Sağlık Hizmeti Merkezi'ne başvuran 10-12 yaş arasındaki 15 çocuğa, cinsiyet ayırımı yapılmadan, “Herhangi bir gününüzün resmini çizer misiniz?” sorusu sorularak yapılmıştır. Bu çalışma çocuğun iç dünyasının resim yoluyla dışavurumunu sağlama, bu yolla veri elde etme için planlanmış ve uygulamaya sokulmuştur. Ortayak çıkan resimler uzmanlar tarafından yorumlanmıştır.

Araştırmada amaç; çocukların ruhsal durumlarını incitmeden, varsa sorunlarının kaynağına resim yoluyla inebilmek, daha sonra gerekli olan danışmanlık hizmetlerinin doğru ve etkili bir şekilde yapılmasına öncülük etmektir. Böylelikle danışmanların var olan sorunların sebeplerine ulaşmalarının sağlanacağı ve çözüm üretme sürecinde katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada 10-12 yaş arasındaki 15 çocuğa, herhangi bir günlerinin resimleri uzman denetiminde yaptırılmış ve uzmanın görüşme notlarına dayanarak resimler analiz edilmiştir. Ancak makalede her resme yer verilmemiştir.

* Dr., Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi (tolgaakalin@gazi.edu.tr.)

** Uzm., Eskişehir Gençlik Danışmanlık ve Sağlık Hizmeti Merkezi Çocuk Gelişimi Uzmanı (alevustundag@gmail.com)

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden “örnek olay” (study case) modeli kullanılarak hazırlanmıştır. Literatür tarama tekniğinin yanı sıra gözlem, görüşme ve uygulamaya teknikleri de kullanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Çocuk Resmi, Danışmanlık Hizmetleri*

Abstract:

This research is carried out with 15 children who are between 10-12 years old, without regarding gender. They are applicants of Eskişehir Youth Consulting and Health Service Center. They are asked the question of “Can you draw a picture of an any day?”. This study is planned and has been implemented to provide expression of their inner world and gather the necessary data by this way. Resulting images were interpreted by the experts.

The aim of this research is to find out the sources of children’s problems without hurting their psychological states by picture then to guide true and correct execution of the necessary consulting services. In this way it is thought that the advisors can approach the cause of children’s problems reasons and contribute to solutions for process. In the study it was wanted to draw a picture of an any day from 15 children who are between 10-12 years old under the supervision of an expert and the pictures were analyzed by using the expert’s interview notes. But each picture are not included in this article. The research is prepared using study case from qualitative research methods. In addition to the literature as a screening technique, used observation, interview and application techniques.

Keywords: *Child Picture, Consulting Services*

Çocukların belirli bir yaşa erişinceye kadar, özellikle yabancı oldukları ortamlarda, kendilerini sözel olarak tam anlamıyla ifade edemedikleri ve bu konuda çeşitli güçlükler yaşadıkları bilinmektedir. Bu durum ebeveynleri ve toplum tarafından genellikle içe kapanıklık olarak değerlendirilir. Ancak gelişim süreci içinde düşünüldüğünde soyut düşünce aşamasına geçmeyen çocukların gösterdikleri bu davranışsal tepki normal olarak kabul edilmektedir. Kendini sözel olarak ifade etmekte güçlük yaşayan ya da iletişim kurmak istemeyen bu çocuklarda sözel olmayan bir yöntemle kendilerini ifade etmeleri ve içinde buldukları sıkıntılı durumu dışa vurmaları sağlanmalıdır. Çocuğun ruhsal durumunun derinlerine inebilen, duygu ve düşüncelerini dışa vurmada etkili olduğu bilinen resim yönteminin uygulanması bu aşamada etkili olmaktadır.

Resim, psiko-pedagojik açıdan çocuğu bize tanıtmaya yarayan bir ölçüt olduğu gibi, onun zekâ, kişilik, yakın çevre özellikleriyle iç dünyasını yansıtmaya yarayan bir ifade aracı olarak da büyük bir önem taşır. (...) Bireysel zekâ ve kişilik faktörlerinin yanı sıra, çocuğun çevre ile olan etkileşimi ve günlük deneyimleri bir ço-

çuğun çizgisini başka bir çocuğun çizgisinden farklı kılan başlıca etmenlerdir.(...) Çocuk bize resmiyle adeta kendisinin bir parçasını yansıtmakta, olaylar hakkındaki duygu, düşünce ve görüş biçimlerini dile getirmektedir (Yavuzer 2005:12).

Bu araştırma, danışmanlık hizmeti almak için başvuran çocukların aile ortamlarında sorun yaşayıp yaşamadıklarını belirleyebilmek, varsa bu sorunların çocukların resimlerine nasıl yansıdığı saptayabilmek ve danışmanlık hizmetlerini bu çerçevede yürütebilmek amacıyla yapılmıştır.

1. Danışmanlık Hizmetleri

Çocukların resimleri büyük oranda bilinçaltının yansımalarıdır. Resimleri çocukların yaşadıkları ortam, olayların onlar üzerindeki etkileri ve yaşama bakışları gibi temel konularla ilgili ipuçları verir. Resim yapma çocuğa kendisini ifade etme olanağı sağlar. Özellikle sözlü anlatımın yetersiz kaldığı durumlarda çocukların kendilerini ifade etmesine yardımcı olması açısından çocukların psikolojilerinin vazgeçilmez değerlendirme araçlarından biridir.

Çocuğun resimlerinde görülen kişilerarası ilişkiler, kendine bakışını da yansıtır. Özellikle çocukların çizdikleri aile resimleri çocuğun, ailesindeki diğer bireylere karşı tutumunu, aile içindeki rolünü, kendini aile içinde nasıl algıladığını ve yetişkinlerle arasında olan problemleri çözme biçimini ortaya koyar (Yalçıntaş-Tarancı ve Darıca 1999: 1).

Çocukların çizdikleri aile konulu resimler, içinde yaşanılan sosyal çevrenin çocuk üzerindeki etkilerinin belirlenebilmesinde araç olarak kullanılabilir. Yaptığı resimlerde bulunduğu çevrenin özelliklerini veya bulunmak istediği yeri çizebilir. Çocuk bu süreçte, yaşantılarını kullandığı renk ve biçimlerle resimlerinde ifade eder. Çocukların yaptığı aile konulu resimlere bakılarak cinsiyet farklılıkları, aile bireylerinin sosyal etkileşimleri, sosyokültürel farklar, davranış problemleri vb. gibi birçok konu incelenebilir.

Çocukların iç dünyalarının bir yansıması olarak kabul edilen çizimler, onların kişilik özelliklerini, kişiler arası ilişkilerini, duygusal problemlerini, kırgınlıklarını, korkularını, beklenti ve endişelerini ortaya çıkararak onları anlamamızı sağlar.

Ailenin ve resmin çocuğun dünyasındaki önemli yerinden dolayı ve çocuğun içinde yaşadığı sosyal çevrenin etkilerinin ve davranış problemlerinin belirlenebilmesinde resmin araç olarak kullanılabileceği düşünülerek danışmanlık hizmeti verilirken bu yönetime sık sık başvurulmaktadır.

2. Çocuk İçin Resmin Önemi

En basitinden resim yapmak biçimler, şekiller ve imgelerin çizgilerle anlatımıdır. Çoğunlukla bir tür çizim aletini kâğıt üzerinde iz bırakacak şekilde kullan-

maktır; kumda parmakla, hatta havada bile resim yapılabilir. Çocuklar için resim yapmak bir süreç hem de üretmektir (Malchiodi 2005: 53).

Resim yapmak çocuk için simgesel bir oyundur. Çocuğun bu oyunda ortaya koyduğu şey onun duygusal ve düşünsel yaşamıyla ilgili imgelerdir. Çocuğun uyum sağlaması gereken toplumsal, nesnel gerçekler dünyası ile çelişkileri, istekleri, sevinç ve tedirginlikleriyle bir iç dünyası vardır. Birinciyi ortak anlatım aracı olan dil ile anlatabilen çocuk ikinciyi bu dil ile anlatamayabilir. Bu nedenle çocuğun kendisine ait bir dışavurum aracı geliştirmesi gerekir. Bu nedenle çocuğun yaptığı ilk resimler çocuk sanatı olarak adlandırılır. Bu ilk kendiliğinden oluşan simgesel anlatım çevreyi ve toplumu kısacası nesnel gerçekleri benimseme şekli ile çocuğun “ego”sunun dışavurumunun bileşkesinden başka bir şey değildir (Akalin 2008: 4).

Bazı ebeveynler çocukların yetişkinin küçültülmüş hali olarak görmekte ve beklentilerini de ona göre ortaya koymaktadırlar. Halbuki çocuk; yetişkinin küçültülmüş bir örneği, minyatürü değildir. Yetişkinine benziyor olması, yaptığı resimlerin de benzemesini gerektirmez. Çünkü yetişkin algılarıyla çocuğun algıları birbirinden oldukça farklıdır. Bu farklılığa neden olan diğer bir öge ise, çocuğun hayal dünyasının çok geniş olmasıdır. Dış dünyayı ve olayları mantık çerçevesinde irdelemeyen çocuk, yetişkinden çok farklı bir anlatıma yönelir (Yolcu 2004: 136).

Bilinçaltı sürecinin gizli ve içsel yapısında yer alan ilişkilerin, çatışmaların, uyumsuzluğun ya da uyumun görünür olması, anlaşılması ve yoruma açık hale gelmesi çocuğun yaptığı resimlerle mümkündür. Çocuk resim faaliyeti sırasında, konu seçimi ve resmi yorumlamasıyla bize salt bir resim örneği vermektense bize kendisiyle ilgili bilgiler sunmakta adeta kendisinin bir parçasını yansıtmaktadır.

3. 10 - 12 Yaş Çocuğunun Resim Özellikleri

“Her çocuk kendini çizgi ile ifade eder. Resim yapar. Çoğunlukla da resim yapmayı sever. Çocukların yaptığı resimler sanat eğitimcileri, psikologlar ya da sanatçılar tarafından izlenmiş bugünden sonra da izlenecektir. Bu izlenimler sonucunda çocukların çizgisel gelişimleri yaş grupları dikkate alınarak çeşitli dönemlerle ifade edilmiş; bir takım ortak özellikler belirlenerek gruplandırılmıştır” (Buyurgan 2001: 31).

Bu dönem çocuklarının duygularında durgunluk ve dürtülerinde sakinlik gözlenmektedir. Yine bu dönem çocuğu, aileden yavaş yavaş kopmaya başlar, aileye olan bağımlılık azalır ve toplumsallaşma süreci başlamaktadır. Bu özellikler ergenlik dönemine kadar devam etmektedir. Artık çocuğun düşünce sistemi değişim göstermeye, somut düşünceden soyut düşünceye geçme başlamıştır ve grup oyunları tercih edilmektedir. Bu dönem çocukları etraflarındaki dünyayı ve olup bitenleri daha hızlı fark etmeye ve anlamaya başlarlar. Daha önceki resimlerinde

yaptıkları anlatım biçimleri yeterli gelmez. Algıladıkları dünyayı daha gerçek bir çerçeveye oturtmak isterler ve çizimlerinde bu anlatım yolunu benimserler.

Bu dönem çocuğunun yaptığı resimler “Gerçeklik (gruplaşma) dönemi” olarak adlandırılır. Çocuğun sanatsal gelişiminin bu evresinde halen somut işlemler dönemi devam etmektedir. Benmerkezci düşünmeden uzaklaşmaktadır. Çocuk artık sosyalleşmenin eşiğindedir ve başka kişilerin (aile bireylerinin, öğretmenlerinin ve arkadaşlarının) görüş ve hislerini önemsemeye başlamıştır (Malchiodi 2005: 133).

Okulda almış olduğu eğitimle gerçeğe yönelen çocuk, resimlerinde de bu yönelişin izlerini taşır. Buna bağlı olarak da ayrıntıya daha çok önem verir. Biçimlerin ve renklerin anlatımı duygu ve yaratıcılığın izlerinden çok gerçeği yansıtmaya çabalarının izlerini taşır. Hem biçim olarak hem de renk olarak gerçekliği öne çıkaran çocuğun resimsel ifadeleri, önceki dönemlerin şiirsel ve coşkulu anlatımından uzaklaşır. Yapraklar yeşil, ağaç kahverengi, çatı kırmızı ve gökyüzü mavidir. İnsanların giydiği elbiseler sadece cinsiyeti göstermekle kalmaz, ayrıntılarıyla da anlatır. İlk bakışta ayrıntıya giriliyor olması bir ayırısama gibi görünse de, bu tür yaklaşımlar resimsel bir ayırısamadan çok gerçeklik ayırısaması olarak kendini gösterir (Yolcu 2004: 158).

Bu dönemde artık kız-erkek ayrımı iyice hissedilmeye başlar. Piaget’in çete çağı olarak isimlendirdiği bu evrede kız çocukları genellikle gelin-damat, kraliçe, kalpler ve sevgi gibi konuları yönelirken erkek çocukları futbol, savaş ve silahlar gibi konuları bolca çizer. Resimlerde renk karışımları ve hareket hissedilir. Perspektif sorunu tam olarak çözülmemiştir (Buyurgan 2012: 55)

4. Çocuk Resimlerinde Çizgilerin Anlamları

Çocuklar resimlerinde ele aldıkları nesnelere veya insan figürlerini bazen olduğundan daha büyük veya daha küçük çizerler. Bu çizimler psikolojik değerlendirme açısından önemli olabilir. Çocuk resmini çizerken çoğu zaman farkında olmadan izleyicilere mesaj verir. Bu kimi zaman çizdiği nesnelere boylarıyla, kimi zamanda bu nesnelere boyarken tercih ettiği renklerle olabilir.

Marvin Klepsch ve Laura Loie (1982) Children Draw and Tell (Çocuklar Çizer ve Anlatır) adlı yapıtlarında, çocuk resmindeki çizgilere üç açıdan psikolojik yorum getirmişlerdir: Büyüklük, Abartmalı Çizgiler ve Eksik Bırakılan Çizgiler. Yavuzer’de (2005: 18) bu araştırmadan yola çıkarak şu sonuçlara varmıştır. Sayfanın tümünü kaplayan büyük resimler çoğu kez iç kontrolü zayıf olan saldırgan çocuklar tarafından çizilmektedir. Aşırı hareketli çocuklar da sayfanın tümünü kontrolsüz şekilde kullanırlar. Ender olarak çekingen ve ürkek çocuklar zayıf benlik kavramları nedeniyle geniş figürlere yer vermektedirler. Bunlar daha güçlü olabil-

me arzularını bu yolla dile getirmeye çalışırlar. Birkaç santimetre büyüklüğündeki resimler çoğunlukla korkak, çekingen ve içe dönük çocukların ürünüdür.

Yine Yavuzer'e (2005: 18) göre; küçük boyutta çizilen resimler, onların güvensizliklerinin simgesi olmaktadır. Bu çocuklar kendilerini güvensiz, yetersiz ve küçük görmektedirler. Ender olarak saldırgan çocuklar da yine zayıf benlik kavramları nedeniyle küçük figürlere yer vermektedirler. Bazı çocuklar tarafından beden parçaları abartılarak, olduğundan daha büyük çizilmekte ve aşırı ayrıntıya gidilmekte, çeşitli beden kısımları kalın çizgilerle belirtilmekte ya da tam tersine küçük çizilmekte ve ayrıntıya yer verilmemektedir. Abartılı olarak çizilen beden parçası niteliğine göre çocuğun iç dünyası hakkında değişik bilgiler vermektedir.

Baş: Resimde çok büyük ya da çok küçük baş, zihinsel bakımdan kendini yetersiz gören çocuklar tarafından çizilmektedir. Büyük baş resimleri genellikle yetenekli ve daha başarılı olmak için arzu duyan çocuklarca çizilmektedir.

Ağız: Ağızın önemi temel iletişim aracı olmasından kaynaklanmaktadır. Konuşma ve dil sorunu olan çocuklar kalın çizgilerle büyük ağız resmi yapma yoluna giderler. Çoğunlukla anne ve babalarına bağımlı çocukların resimlerinde ağız alanına saplandıkları dikkat çeker.

Gözler: Gözbebeği olmadan çizilen boş ve anlamsız gözler görmeye bağlı öğrenme sorunu olan çocuklarca çizilmektedir.

Ayaklar: Büyük ayakların çizilmesi kendine güven duyma arzusunun bir simgesidir.

Burun: Astımlı çocuklar çoğunlukla solunum güçlüğünden kaynaklanan sorunları nedeniyle burun çizgilerini vurgulayarak ya da çok büyük çizerler. Ayrıca, burun güç savaşımının simgesidir. Resimde burnun yokluğu çocuğun güçsüzlüğünü gösterir.

Kulaklar: Çok büyük kulaklar işitme zorluğu olan çocuklar tarafından çizilebilir. Yine başkalarının kendileri hakkında konuştuklarını düşünen bazı kuşkucu çocuklar kulak figürlerini vurgulayarak abartmalı biçimde çizerler.

Dişler: Dişler saldırganlığı ifade eder. İri çizilmiş dişler aşırı saldırganlığın simgesi olabilir.

Cinsel Organlar: Cinsel organların çizilmesi saldırganlığın belirtisi olarak düşünülebilir. Ancak yapılan araştırma sonuçları, resimlerde cinsel organlara yer veren çocukların çoğunun anne ve babalarının evde çıplak dolaştıklarını ortaya koymuştur.

Koppitz, resimlerinde cinsel organlara sıklıkla yer veren çocukların ya problemlili çocuklar ya da cinsel organlarıyla ilgili olarak aşırı bir bedensel endişeye

sahip ve dürtülerini kontrolde zayıf olan çocuklar olduklarını söyler (Yavuzer 2005:19).

Eksik Bırakılan Çizgiler: Çocuklar yaptıkları resimlerde yakından ilgilendikleri ya da endişe duydukları beden kısımlarını eksik bırakabilirler.

Eller: Ellerin çizilmemesi güvensizliği ve çevreye uyumda güçlük çekildiğini simgelemektedir.

Kollar: Kolların resimde olmayışı güvensizliği dile getirmektedir. Kollar güç ve kuvvetin simgesi olduğu için kolların çizilmemesi güç ve kuvvetin azlığını belirler.

Bacaklar: Bacaklar bedeni destekleyen, güçlendiren organlardır. Çocuk resminde bunların bulunmaması çocuğun kendini desteksiz ve hareketsiz olarak algılamasıyla eş anlamlıdır.

Ayaklar: Resimde ayakların yokluğu çocuğun kendini güvensiz ve yardıma muhtaç hissetmesi anlamına gelir.

5. Renklerin Anlamları

Renklerin anlamları ile insan psikolojisi arasında çok derin bağlar vardır. İnsanlarda rengin anlamını eğitim düzeyleri, kültürel çevre veya küçükken yaşadıkları olumlu ya da olumsuz olaylar belirlemektedir. Küçük yaşlarda ölüm veya yaralanmayla biten, kanlı bir olayı ya da kazayı gören çocuğun kırmızı rengi algılayışı veya anlamlandırmasıyla, böyle bir olaya şahit olmamış çocuğun kırmızı rengi anlamlandırması üzerinde bırakacağı psikolojik etki farklı olacaktır. Buna rağmen renklerin insanlar üzerinde bıraktığı ortak etkilerde vardır.

Renklerin insan ruhunda yaptığı ilk etkinin soğukluk ve sıcaklık etkisi olduğu kanıtlanmıştır. Sarıya yakın renkler sıcak, maviye yakın renkler soğuk etki yaparlar. Sıcak etki yapan renkler insana yaklaşır, soğuk etki yapanlar uzaklaşır (Erbaş 1996: 11).

Beyaz: Sadeliği, doğruluğu ve temizliği temsil etmektedir. Olumluluk, saflık, barışçıl ve kabul edici ifadelerin bir yansıması olarak; ışık, bilgi, aydınlık, nur gibi olumlu ve erdemli değerlerle örtüştürülmüştür (Uçar 2003: 48).

Beyaz onaylayıcıdır, umut dağıtıcıdır, işbirliğine yakındır, derleyip toparlar. Destekleyici ve teselli edici yönüyle herkese yardım elini uzatır. Mutlu bir geleceği özendirir, kötülüğü barındırmaz. Beyaz hep temiz, masum ve suçsuzdur. (...). O daima olumlu düşünceleri destekler; başarı, aydınlık, geniş ve ferah dalga yayar (Zühal 1999: 29).

Siyah: Işığı ve tüm renkleri emen bir renktir. Siyahın olduğu yerde başka renkler yoktur. Bu renk gücü, tutkuyu, asaleti, yalnızlığı, gizemi, ağırbaşlılığı ve dengeyi simgelemektedir. Buna rağmen çoğu kültürde siyah ölümün, yasın ve matem

rengi olmuştur. Zaman zamanda siyah kaybolmuşluğun ya da isyanın rengi olarak da karşımıza çıkar. Siyaha yakın bir gri ise çoğunlukla kasveti, içe kapanıklığı, karamsarlığı, depresyonu ve saldırganlığı çağrıştırır.

Kırmızı: Bu renk gözde bulunan retina tabakasının hemen arkasında oluşmaktadır. Bu nedenle kırmızıyı algımlarken sanki üzerimize geliyormuş hissi uyarıcıdır. Uyarıcı bir renktir, dikkat çeker, tansiyonu yükseltir ve heyecan duygusunu tetikler.

Uçar'da kırmızı rengin bu özelliklerine vurgu yapmıştır. Kırmızı renk için; tehlike, tutku, heyecan, cinsellik ve dışa dönüklük hissi uyandırdığını belirtmiştir. Bu rengin dalga boyunun yüksek olması nedeniyle diğer renklerden daha fazla dikkat çektiğini söylemektedir (Uçar 2003: 51).

Mavi: Genel anlamıyla insanlarda barış, ahenk, umut ve güven duygusu uyarılmaktadır. Mavi soğuk renkler kategorisinde ele alındığından kendi gibi soğuk ve pastel tondaki renklerle uyum içerisinde.

Mavi yeryüzünde en çok karşımıza çıkan renklerden biridir. Gökyüzü ve denizler buna örnek oluşturabilir. Bu rengin tonlarından oluşan gökyüzü ve deniz insanlar üzerinde genellikle özgürlüğü, huzuru ve sonsuzluğu temsil eder. İnsana rahatlık ve huzur hissi verir.

Ancak bu olumlu özelliklerine rağmen mavi; çok yoğun ve koyu tonlarda kullanıldığı zaman insanın ruhunu sıkı bir hal alabilir. Çok açık mavi ise buzu çağrıştırdığı için insanda soğukluk ve yalnızlık duygusunu ortaya çıkarabilir. Hayata pozitif bakmayan ve karamsar insanlarda mavi, güvensizlik duygusunu açığa çıkarabilir, aşırı duygusalığa neden olabilir ve soğuk bir renk olduğu için kan hızını yavaşlatıp tembelleğe neden olabilir.

Sarı: Bilinen en parlak renk sarıdır. Sarı renk sıcak bir renk olmakla beraber yeşile kaçan tonları soğuk bir renk etkisi vermektedir. Bu nedenle, sarı canlılık ve neşenin rengi olduğu kadar, hüznün ve sonbaharın da rengidir. Bu iki zıt etkiyi içinde barındırdığı için insanda duygu ve düşünce karışıklığına neden olabilmektedir.

Sharma'ya göre; sarı en pozitif titreşiminde altın sarısıdır. Bu sarı derin bir şekilde spiritüel (ruhani)'dir. Merhametiyle yaratıcılığı ortaya çıkarmaktadır. Ne var ki negatif yüzüyle sarı, çok parlak olduğundan, gereğinden fazla kullanıldığında, akli ve sınırları çok fazla uyararak, yıkım noktasına kadar getirebilir. Bu da zihinsel rahatsızlıklara sebebiyet verebilir. Negatif titreşimlerde sarı, korkaklığın, ön yargının ve yıkıcı egemenliğin rengidir (2007: 25).

Mor: Soyluluk, itibar, zenginlik, gösteriş, gurur ve ihtişam ile ilişkilendirilmektedir. Mor rengin bazı ülkelerde pahalılığı çağrıştırdığı bilinmektedir (Madden vd.

2000: 90). Açık tonları genelde rahatlık hissi verir. Ayrıca hayal gücünü artırdığı şevk ve ilham verdiği bilinmektedir.

Bu rengin olumlu olduğu kadar olumsuz etkileri de vardır. Özellikle koyu tonlardaki mor, küstahlık, kabalık ve kavgacı bir yapıya da neden olabilecek şekilde etki gösterebilir. Genelde hüznün, üzüntü ve depresyonu çağrıştıran etkileri de vardır. Bu renk bilinçaltını etkileyerek insanda korkuya ve hüzne neden olabilir.

Yeşil: Herkes bilir ki yeşil doğanın rengidir. İlkbaharda yeni çıkan çimenlerin solgun yeşilinden tutun, doğanın ormanlarında tomurcuklanan yaprakların derin yeşiline kadar pozitif yüzüyle yeşil yatıştırıcı, iyileştirici, huzurlu ve sakindir. Bedensel veya zihinsel açıdan yorgun ve usanmış insanlar için yatıştırıcı bir merhem niteliğindedir (Sharma 2007: 25). Bu rengin olumsuz etkileri ise; aşırı rahatlama sağlayacağı için umursamazlık, yorgunluk ve tembellik olabilir. Ayrıca kıskançlık duygusunu da arttırdığı bilinmektedir.

Turuncu: Kırmızıdan sonraki en sıcak renktir. Gösterişin ve şatafatın rengidir. Kırmızı ve sarının karışımından oluştuğu için bu rengin etkisi kırılmış, kırmızı kadar rahatsız edici olmaktan çıkmıştır. Bu renk dışa dönük, dinamik, çarpıcı, iç acıcı, heyecan ve mutluluk verici bir renktir.

6. Çalışmada Kullanılan Çocuk Resimlerine Uzman Yorumu

Resim 1:

Yaş: 10

Danışmana Geliş Sebebi: Uyumsuz Davranışlar.

Danışman Raporu:

En mutlu olduğu anı babası kendisine uçurtma aldığı zamanmış. Hep birlikte parka gidip uçurmuşlar. Beşiktaşlı olduğu için uçurtması da siyah beyazmış. O gün çok eğlenmiş. Kıyafetlerin renklerini hatırlamıyor. İçinden bu renklerle yapmak gelmiş. Tüm günü parkta geçirmişler. 1 yaşında bir kız kardeşi varmış. Düştü-

ğü an çok mutlu olduğu için resminde de kardeşinin düştüğü zamanı çizmiş.

Anne ve babası ona kızdığı zaman mutsuz olduğunu ifade etti. Aklına ilk gelen şeyi düşünmeden yaptığı için ona kızdıklarını, vurduklarını anlattı. Kendisi ağladığı zaman kardeşi de korkup ağlamaya başlayormuş. Daha çok babası tarafından dayak yediği için, kendisi ağladığında babasının mutlu olduğunu düşünüyor.

Danışan dikkat eksikliği şüphesi ile tedavi görmeye başlamış. Ancak dürtü sel davranışları çok fazla. Özellikle kardeşi dünyaya geldikten sonra kardeş kıskançlığının da etkisiyle dürtü sel davranışlarında artış olduğu görüşme sırasında belirlendi. Anne ve babası tarafından kabul görmek istemesi, ilgiyi ve sevgisi kaybetme korkusuyla aşırı davranışlar sergilediği anlaşıldı. Aile ve okul ortamında ilgi çekmek için her türlü davranışı sergilediği, artık baş etmekte zorluk çektikleri için şiddete de başvurdukları annesi tarafından da ifade edildi.

Uzman Görüşü :

Resim ilk etapta; sorunsuz, normal ve uyum sorunu yaşamayan bir çocuğun resmi gibi görülmektedir. Ancak resmin detaylarına inildiği zaman bunun böyle olmadığı anlaşılmaktadır.

Resimde çocuk kendisini kırmızıyla göstermiştir. Bu da çocuğun dikkat çekmek ve ilgiye ihtiyacı olduğunu simgelemek amacıyla yaptığını düşündürmektedir. Resminde kardeşini yere düşmüş ve pembe renkle çizmiştir. Pembe rengin küçük zeminlerde kullanıldığı zaman ortamdaki bütün dikkati üzerine çektiği bilinmektedir. Buradan da ailenin bütün dikkatinin küçük kardeşin üzerinde olduğu anlaşılabilir. Özellikle kardeşin yere düşmüş ve arabanın altına doğru çizilmesi, resmi yapan çocuğun kardeş kıskançlığı yaşadığı hissini vermektedir. Bu duyguyu resimde kullanılan koyu ve fosforlu yeşil desteklemektedir. Sharma özellikle yeşilin olumsuz etkilerinde; kıskançlık duygusunu ifade ettiğini söylemektedir. Diğer renk araştırmaları da bu düşünceyi desteklemektedir.

Çocuk bu resimde anne ve babasını kendisinden ve küçük kardeşinden ayrı çizmiştir. Anneyi koyu mor ile temsil etmiştir. Bu rengin açık tonları rahatlık hissi verirken, koyu tonları bu etkinin tam tersini göstermektedir. Özellikle; küstahlık, kabalık ve kavgacı bir yapıyı simgeler, bilinçaltını etkileyerek insanda korkuya ve hüzne neden olabilir.

Çocuk resminde gökyüzünü ve babasını açık maviyle boyamıştır. Mavi normal tonlarda sakinlik ve uyum hissi uyandırabilir. Ancak çok açık mavi ise bunu çağrıştırdığından dolayı, insanda yalnızlık hissini ortaya çıkarabilir. Özellikle hayata olumlu tarafından bakamayan insanlarda mavi, güvensizlik duygusunu açığa çıkarabilir, aşırı duygusalığa neden olabilir.

Çocuğun yapmış olduğu resim ile uzmanla yaptığı görüşme çoğu yede örtüşmektedir.

Resim 2:

Yaş: 12

Danışmana Geliş Sebebi: İçe Kapanıklık ve Çekingenlik.

Danışman Raporu:

Danışan sözel olarak kendini ifade etmede herhangi bir sorun yaşamamaktadır. Ailesi ile sorun yaşamadığını, çok iyi anlaştıklarını belirtse de toplum içinde çekingen tavırlar sergilemesinin sebebinin ailesi olup olmadığı değerlendirildi.

Babası genellikle bahçedeki çiçekleri sulamayı severmiş. Annesi de onun yanında olurmuş. Sözel olarak sorun yaşamadıklarını ifade etmesine rağmen aile resminde abisi ile anne babasından uzakta olmaları aile içerisinde çeşitli sorunların yaşandığı düşüncesinin geliştirilmesine sebep oldu. Ailesi ile arasında iletişim sorunu olup olmadığı değerlendirildi.

Anne ve babasının ona iyi davrandığını ama bazen onu anlamadıklarını ifade etti. Sürekli “yanlış bir şey yapma” dedikleri için danışan genellikle annesine sormadan hiçbir şey yapmıyormuş.

Aile ortamında sürekli denetlenmesi, yaptığı davranışların kontrol edilmesi ve uygun olup olmadığının ifade edilmesi danışanın sosyal ortamlarda da kendisini ifade etmede ve fikirlerini söylemede, yanlış yaparım korkusuyla çekingen tavırlar gösterdiğini ortaya çıkardı.

Bu görüşmenin sonucunda; ailenin demokratik tutum sergilemeye çalışırken farkında olmadan baskıcı oldukları yapılan aile görüşmesi sonucunda da belirlendi.

Uzman Görüşü :

Danışanın yaptığı resim ile uzmana anlattığı aile arasında çelişkiler söz konusudur.

Ailenin mutlu olduğunu ve sorun yaşamadığını söyleyen danışanın resminde bu özelliklere rastlanmamaktadır. Aksine yapılan resimdeki figürlerin hepsinin ağızları mutsuz bir şekilde gösterilmiş ve hepsi ağlar vaziyette çizilmiştir.

Resmin solunda anne ve baba figürü bulunmaktadır. Resmin biraz daha sağına doğru gelindiğinde, üç tane kim olduğu anlaşılamayan bayan figürü bulunmak-

tadır. Bu figürlerin hemen sağında, pembe renkli bir ev bulunmaktadır. Bu evin pencereleri mor renkle yapılmış ve kapısı da sarı renkle belli edilmiştir. Bu evin önünde yapılan ağaçlardan bahçe olduğu anlaşılan bir alan bulunmaktadır. Bu alana giriş için yapılan kapıda sarı renkle belli edilmiştir. Bahçenin kapısının dışında kendisi ve abisi olduğu tahmin edilen figürler yapılmıştır. Bu figürlerin saçları sarı, üst kıyafetleri koyu mavi, pantolon ve etek de koyu morla boyanmıştır. Bu figürler diğerlerinden oldukça küçük çizilmiştir.

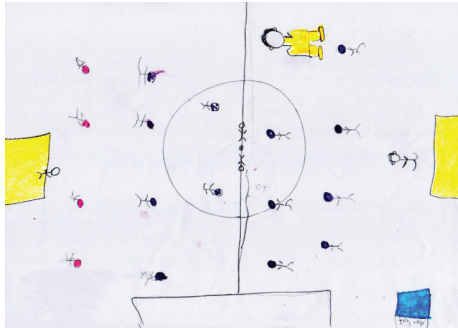
Danışan ailesiyle yaşadığı evi, pembe çizmiştir. Pembenin dikkat çekiciliği burada belirtilen ev içinde geçerlidir. Bu renk normalde sıcak ve dikkat çekmesinin yanında uygun yerde kullanılmazsa ve geniş yüzeylerde kullanılırsa dikkat çekmenin yanında huzursuzluk hissi vermektedir. Bu resimde de dikkat çekmeden ziyade huzur kaçıran bir etkisi vardır. Bu etkiyi koyu morla yapılan pencere ve sarı renkle boyanan kapı desteklemektedir. Sharma; negatif titreşimlerde sarıyı, korkaklığın, ön yargının ve yıkıcı egemenliğin rengidir diye tanımlamaktadır. Aynı zamanda “Koyu morun genelde hüznün, üzüntü ve depresyonu çağrıştıran etkileri de vardır. Bu renk bilinçaltını etkileyerek insanda korkuya ve hüznün neden olabilir” demektedir. Danışan bu rengi evin hemen sol tarafında yaptığı üç tane kadın figüründe de kullanmıştır. Bunun yanında kendisinin ve abisinin saçlarını ve alt kıyafetlerini bu renkle boyamıştır. Bu da renklerin olumsuz anlamlarını kuvvetlendirmektedir. Bu olumsuzluğu bütün figürlerin ağlar vaziyette olması da desteklemektedir. Danışanın içe kapanık olmasının nedenlerinden birisi de, ailenin yaşadığı çevredeki insanların çocuğu olumsuz etkilediği olarak varsayılabilir. Danışan aile dışındaki bireyler hakkında sözel olarak bilgi vermemiş buna rağmen resminde yer vermiştir.

Sonuç olarak danışan, sözel olarak anlatamadığı veya anlatmak istemediği olumsuz öğelere renk veya biçim şeklinde resminde yer vermiştir. Buradan da sözel olarak ifade edilmeyen birçok düşüncenin resim yoluyla ortaya çıkarılabileceğine dikkat çekilebilir.

Resim 3:

Yaş: 11

Danışmana Geliş Sebebi: Öfke Kontrolü ve Uyumsuz Davranışlar.

Danışman Raporu:

Danışan görüşme konusunda isteksiz. Ne anlatacağını bilmiyor, bir şey anlatmak istemiyor. Ayrıca ailesi ile birlikte hatırladığı hiçbir mutlu anı yokmuş. Genellikle kavga eden bir çift olduklarını belirtti. Ev içerisinde sürekli sorun yaşıyormuş. Babası bir süredir hapisanedeymiş. Annesiyle yapılan görüşmede bu bilginin doğruluğu teyit edildi.

Danışan çok fazla agresif tavırları olması nedeniyle hiçbir grup içinde bulunmuyor.

Danışandan resim yapması istendiğinde futbol kursundaki arkadaşlarını çizmek istedi. Buradaki arkadaşlarıyla da iyi geçinemediğini ve sürekli kavga ettiğini söylüyor. Özellikle karşı takımı hiç sevmiyor. Hayatında sevdiği hiç kimse yokmuş.

Danışana yaptığı resimdeki büyük figürün kim olduğu soruldu, danışan o figürün kendisinin olduğunu ve bunun sebebi olarak da arkadaşlarından daha önemli olduğunu ve onları sevmediğini söyledi.

Uzman Görüşü :

Danışmanın görüşme formundaki bilgileri ile danışanın yaptığı resim benzerlik göstermektedir.

Danışan resminde; sağ ve sol taraftaki kaleleri sarı renkle boyamıştır. Sağ üst tarafta kendisinin olduğunu belirttiği bir figür vardır ve bu figür sarı renkle boyanmıştır. Onun dışındaki figürler basit çizgilerle ve küçük yapılmıştır. Bu figürlerin başları pembe ve mor renkle boyanmıştır. Mor rengi koyu tonlarda kullanılması; küstahlık, kabalık ve kavgacı bir yapıyı ortaya çıkarabilir. Bu resimde danışanın, arkadaşlarının başlarını boyarken mor rengi tercih etmesinin en önemli sebebi olarak, onlarla anlaşamadığı ve kavga ettiği görüşü savunulabilir. Bu rengin bilinçaltındaki etkileri genelde korkuyu ve hüznü ortaya çıkarır.

Danışanın resminde kullandığı önemli renklerden biriside sarıdır. Bu renk; sıcak bir renk olmakla beraber yeşile kaçan tonları soğuk bir renk etkisi vermektedir. Bu nedenle, sarı canlılık ve neşenin rengi olduğu kadar, hüznün ve sonbaharın da rengidir. Bu iki zıt etkiyi içinde barındırdığı için insanda duygu ve düşünce karışıklığına neden olabilmektedir. Özellikle bu rengi kendisinin olduğu figürü boyarken tercih etmesi oldukça düşündürücüdür.

Yavuzer'e göre büyük resimler çoğu kez iç kontrolü zayıf olan saldırgan çocuklar tarafından çizilmektedir. Bunlar daha güçlü olabilme arzularını bu yolla dile getirmeye çalışırlar. Danışan kendisini büyük çizmiştir. Buradan yola çıkarak kendini güçlü ve önemli görme ve gösterme arzusu olduğu belli olmaktadır. Bu düşünceyi destekleyen diğer bir öğeyse, takım arkadaşları olduğunu söylediği di-

ğer figürleri, normalden küçük ve basit çizgilerle çizmesidir. Bu da diğer figürleri kendisinden önemsiz gördüğünün kanıtıdır. Aynı zamanda kendisi olduğunu söylediği figürün kollarını ve ellerini çizmemiştir. Bir çocuk resminde kolların olmaması demek, resmi çizen çocuğun kendini güçsüz hissettiğinin göstergesi olabilir. Bu duygu çocukta güvensizlik hissi uyandırabilir. Bu durumu ayrıca ellerin yokluğu da desteklemektedir. Ellerin olmaması güvensizliği ve çevreye uyum sorununu temsil eder. Bu sıkıntıları danışan, danışmana ayrıca sözel olarak da ifade etmiştir. Yaptığı resimdeki, renk ve biçim özellikleri, danışmanın görüşme formunu oldukça desteklemektedir.

Sonuç

Bu araştırma; danışmanlık hizmeti alan 10-12 yaş arasındaki çocukların durumlarının belirlenmesinde resmin önemini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmaya katılan çocukların yaptıkları resimlerde, iç dünyalarını dışa vurmada resmin önemli bir değerlendirme aracı olduğu belirlenmiştir. Özellikle sözel olarak kendini ifade etmede yetersiz olan çocukların kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak ve durumlarının saptayabilmek için kolaylık sağlayıcı, önemli bir araçtır.

Yapılan resim çalışmalarından yola çıkılarak yürütülen danışmanlık hizmetlerinde de resim çalışmasının çocukların duygusal durumları ile bire bir örtüştüğü belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

ARDA, Zühal, (1999), İlköğretim Okullarında İkinci Kademedeki Uygulanan Sanat Eğitimi Çalışmalarında Renk Yönünden Analitik Bir Yaklaşım, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

BUYURGAN, Serap, (2001), Bir Çocuğun Altı-Dokuz Yaş Arası Çizgisel Gelişimi, Gazi Sanat Dergisi, Yıl:2, Sayı:2.

BUYURGAN, Serap, BUYURGAN, Ufuk, (2012), Sanat Eğitimi ve Öğretimi, Ankara: Pegem Akademi.

ERBAŞ, Özlem, (1996), Sanat Eğitiminde Renk ve Renk Öğretimi Yöntemleri, T.C Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanatta Yeterlilik Tezi.

MALCHIODI, Cathy A., (2005), Çocukların Resimlerini Anlamak, (Çeviren: Doç.Dr.Tülin Yurtbay), Ankara: Epsilon Yayıncılık.

SHARMA, Rashmi, (2007), Renklerle Terapi, (Çeviren: Elçin Kafalı), İstanbul: Nokta Kitap.

UÇAR, Tevfik Fikret. (2003), Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, İstanbul: İnkılâp Kitapevi.

YALÇINTAŞ-TARANCI, G., & DARICA, N. (1999): "10-11 Yaş Grubu Özel ve Resmi İlköğretim Okullarına Devam Eden Kız ve Erkek Çocukların Aile Çizimlerinin Sosyo-Kültürel Değişkenler Yönünde Karşılaştırılması", Çocuk Gelişimi ve Eğitim Dergisi, 1:1-9.

YAVUZER, Haluk, (2005), Resimleriyle Çocuğu Tanıma, İstanbul: Remzi Kitapevi.

YOLCU, Enver, (2004), Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.